

Reactie op: Een verzekeringsparadox

In ESB 4517 van 7 september 2007 beschrijft Jeroen Hinloopen de Verzekeringsparadox. Hij concludeert dat verzekeraars gebaat zijn bij het vergroten van de schadelast, omdat dit het aantal polissen dat wordt verkocht zou vergroten. Deze conclusie wekt bevreemding bij verzekeraars omdat zij zich niet in dit beeld herkennen. Juist verzekeraars besteden veel aandacht aan preventie en het omlaag krijgen van zowel het aantal schades als van de gemiddelde schadebedragen. Voor preventieve maatregelen geven ze in veel gevallen zelfs kortingen op de premie. In het artikel wordt betoogd dat besparing op personeelskosten, gebouwen en marketing direct van invloed is op de winst, maar besparing op de schadelast (wat een veelvoud is van de bedrijfskosten) zou niet direct tot extra winst leiden. De praktijk wijst uit dat vooral de schadelast van grote invloed is op de financiële positie van verzekeraars. Een paar voorvallen met grote schade, zoals de storm van 18 januari 2007, kan het verschil uitmaken tussen een jaar met winst of een jaar met verlies voor een individuele verzekeraar. Er is in het gehanteerde model slechts sprake van één verzekering met één mogelijke verzekerde waarde die voor iedere verzekerde gelijk is. Een dergelijke verzekering bestaat niet. In de praktijk wordt bij verreweg de meeste verzekeringen de verzekerde schadelast individueel vastgesteld. Voor het afsluiten van een inboedelverzekering kijkt de verzekeraar bijvoorbeeld naar de waarde van de inboedel van de verzekeringnemer. Aan de hand daarvan stelt de verzekeraar het verzekerde bedrag en de premie vast. Ook voor opstalverzekeringen, autoverzekeringen, transportverzekeringen, et cetera wordt gekeken naar de waarde van het object, om zo de verzekerde waarde en de premie te kunnen vaststellen. De praktijk wijkt in al deze gevallen dan ook af van de gepresenteerde theorie. In het model wordt dan ook een aantal basale maar belangrijke verzekeringsaspecten gemist. Het model gaat ervan uit dat er één schade is die altijd gelijk is aan het verzekerde bedrag. Zodra de gebeurtenis plaatsvindt, krijgt de verzekerde dit bedrag uitgekeerd. Ook hier is de praktijk totaal anders. Als een verzekeringsnemer bijvoorbeeld een inboedelpolis sluit en er vindt schade plaats, krijgt hij het bedrag van de schade uitgekeerd en niet het totale bedrag van de inboedel. De betaalde schade zal in verreweg de meeste gevallen onder het verzekerde bedrag liggen. Bij een totaal verlies wordt wel het gehele bedrag uitgekeerd. Verhoging van het bedrag leidt volgens het model van Hinloopen tot meer polissen. Echter, in de praktijk heeft het geen zin het bedrag te verhogen. Een inboedel met een waarde van vijftigduizend euro levert bij een totaal verlies nu eenmaal maximaal vijftigduizend euro schade op, ook als het verzekerde bedrag is opgeschroefd tot honderdduizend euro. Het verhogen van de verzekerde waarde is in de praktijk dan ook zinloos. De conclusie van Hinloopen is binnen het gehanteerde model alleen van toepassing op de verzekerde schadelast en niet op de echte schadelast. Deze termen worden echter foutief door elkaar gebruikt, waardoor conclusies over de verzekerde schadelast onterecht worden geïnterpreteerd als conclusies over de daadwerkelijke schadelast. In geen enkel geval zal een hogere werkelijke schadelast leiden tot meer winst voor de verzekeraar. Zelfs als een hogere verzekerde schadelast dat wel doet, is de verzekeraar nog gebaat bij een zo laag mogelijke daadwerkelijke schadelast. Ook wordt in het (hypothetische) voorbeeld over de markt voor

fysiotherapie een belangrijke veronderstelling impliciet gelaten. De fysiotherapeuten in het voorbeeld kunnen kennelijk afspraken maken over hun prijzen en zelfs de vraag naar hun diensten hangt niet af van hun prijs. Dit veronderstelt dus een verticale vraagcurve en geen marktwerking in de markt voor fysiotherapie. De NMA zou een dergelijke situatie niet tolereren en ingrijpen. Een ander punt dat opvalt, is dat er slechts een theoretisch model wordt afgeleid en uitgerekend, waarbij de empirische onderbouwing genegeerd wordt. Er worden geen praktijkcijfers of voorbeelden gegeven die aanleiding geven tot het bedenken van het model en de uitkomsten worden niet achteraf empirisch geverifieerd. Zelfs het voorbeeld dat wordt gebruikt om de gebruikte theorie te illustreren is hypothetisch en niet aan de praktijk ontleend. De gehele conclusie lijkt dan ook vooral een illustratie van theorievorming die los staat van de praktijk. Tenslotte stelt Hinloopen dat uit zijn vergelijking blijkt dat "(ii) het aantal consumenten dat zich verzekert, stijgt als de verzekerde schadelast toeneemt" (blz. 526). Dit geldt zelfs in het gehanteerde model echter slechts bij gelijkblijvende premie. Het zal in de praktijk nauwelijks voorkomen, omdat de premie afhankelijk is van het verzekerde bedrag. Een verhoging van de premie leidt in het model weliswaar tot een verlaging van de vraag, maar over het netto-effect doet hij geen uitspraken en beide gebeurtenissen worden als losstaande gebeurtenissen gezien. De afhankelijkheid tussen premie en verzekerde waarde ontbreekt. Als het artikel over de Verzekeringsparadox laat zien wat momenteel de *state of the art* is in economisch onderzoek naar de werking van verzekeringsmarkten, kan slechts geconcludeerd worden dat er nog een lange weg te gaan is. De conclusies wijken af van de praktijk en maken gebruik van veronderstellingen die achterhaald of niet waar zijn. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat er verzuimd is de gebruikte theorie te toetsen aan de praktijk. De verzekeringswereld – theorie en praktijk – is zeker gebaat bij kritische toetsing aan en door de economische theorie. De creativiteit waarmee dit model is aangekleed, heeft jammer genoeg te weinig om het lijf om de werkelijkheid gepast tegemoet te kunnen treden.

ALEX HOEN EN FRED TREUR

Senior statisticus en adjunct manager bij het Centrum voor Verzekeringstatistiek van het Verbond van Verzekeraars

Naschrift

Het belangrijkste kritiekpunt van Alex Hoën en Fred Treurs (HT) is dat mijn analyse zuiver theoretisch is. De verzekeringsparadox als zodanig wordt niet weerlegt. Welnu, het is de taak van de economische wetenschap om de complexe realiteit van de economie te duiden. Dat doet zij door deze realiteit te ontleden in deeleffecten. De door mij gesignaleerde verzekeringsparadox is zo'n deeleffect. Identificatie van dit effect draagt bij tot de begripsvorming rondom markten waar vragers zich verzekeren. Ik ben het eens met HT dat theorieën vervolgens getoets moeten worden. Maar als zodanig kan het door mij gesignaleerde mechanisme niet worden ontkend: zonder schade geen verzekerde schadelast.

JEROEN HINLOOPEN